

Vidareutveckling vid Vendelsjön

ANDERS ARNELL

ILLUSTRATION: MARTIN HOLMER

Allt fler söker sig till Vendelsjön, både fåglar och människor. Under 2009 rapporterades 205 arter till "Svalan" från Vendelsjön, vilket gav lokalen en 18:e plats i landet, en 6:e plats bland inlandslokaler i Sverige och en delad andra plats i Uppland. Samtidigt har Upplandsstiftelsen haft en elektronisk besöksräknare på vägen ut till fågeltornet vid Varggropen, och en preliminär uppskattning visar att närmare 2 000 besök gjorts vid tornet från mars till december 2009.

Fåglarna och människorna har blivit fler vid Vendelsjön efter att flera nya projekt drivits vid sjön under 2000-talet. Föreningen Vendelsjön och Nordupplands Fågelklubb har under 2005-2007 genomfört ett lokalt naturvårdsprojekt tillsammans med Tierps kommun och Upplandsstiftelsen, där stora ytor frästs och grävts ute i sjön och på strandängarna i södra delen. Entreprenör har varit Lindings våtmarksrestaurering från Söderhamn – ledande i Sverige på sådana här arbeten – och vi fick projektstöd från staten genom länsstyrelsen. I projektet ingick också ideella fågelinventeringar samt vegetationsklippning med Föreningen Vendelsjöns vassröjningsbåt. Efter restaureringarna har en skrattnåskoloni etablerat sig, fågelsjöns främsta flaggskepp. I skydd av kolonin har både dvärgmåsar och svarttärnor börjat häcka och i fjol pryddes anrättningen dessutom av en tjusig skäggtärna till midsommar.

Fågeltornet vid Varggropen har också blivit ett så kallat Smultronställe i naturen. Smultronställen är ett koncept där Upplandsstiftelsen, Biotopia och länets kommuner samarbetar om att göra naturområden lättillgängliga och attraktiva att besöka. Läs mer på www.smultronstallen.nu. År 2006

invigdes det utbyggda fågeltornet med större parkering och fågeltavlan vid tornet signerad Martin Holmer. I år utvecklas Smultronstället vidare i och med en nyproducerad broschyr om Vendelsjön och dess fågelliv – se bild här intill. Broschyren kommer från påsken 2010 att finnas vid fågeltornet och andra platser i Vendel samt på turistbyråer och andra besöksmål i länet. UOF får naturligtvis också en bunt att sprida. Även i detta fall är Martin Holmer huvudkonstnär, och undertecknad har skrivit texterna.

Vid Varggropen är det också sedan 2005 fågelguidningar i samband med Konst på väg i Tierps kommun och vid diverse andra tillfällen. Exempelvis har Nordupplands Fågelklubb, Örbyhus biologiska förening och Upplandsstiftelsen guidning den 10 april i år. På Fågelskådningens dag den 9 maj blir det också guidning och invigning av lite nya besöksanordningar på platsen – håll utkik på UOF:s hemsida. Vi brukar också visa ringmärkning vid Örbyhus slott ett par gånger per år, bland annat på Vendeldagen den 6 juni.

Utan korna stannar fågellivet. Markägarnas och betesdjurens betydelse för värden av Vendelsjön kan inte överskattas.

FOTO: ANDERS ARNELL

Vendeldagen är en gemensam aktivitet som sedan 2006 anordnas av föreningar och kyrkor i Vendelbygden och där naturen och Vendelsjön är en självklar del. Se fjolårets program på www.vendeldagen.se. För att arbeta mer samordnat med utvecklingen av bygden har paraplyföreningen Samverkan i Vendelbygden bildats. Den föreningen har alldeles nyligen fått bidrag från Leader Nedre Dalälven för att göra en förstudie om hur man kan öka tillgängligheten till hela Vendelsjön. Vi kommer till exempel att studera hur man kan göra södra Vendelsjön mer åtkomlig från västra sidan med Vendels kyrka och besökscentrum, och skapa fler utvecklade rastplatser längs den så kallade söndagsvägen på östra sidan av sjön. I projektet kommer det att ingå fältvandringar för alla intresserade – håll återigen utkik på UOF:s hemsida.

Ett steg för ökad tillgänglighet till Vendelsjön togs hösten 2007 då det norra fågeltornet vid Skinnarbo invigdes, byggt av Örbyhus biologiska förening. Här kan man efter en liten skogspromenad stå i skogskanten vid vassarna och spana efter skägmes och annat med slotet i fonden. På andra sidan sjön bedriver jag och några andra entusiaster ringmärkning av häckande småfåglar inom det så kallade CES-programmet sedan 2003. Mest handlar det om rörsångare och andra vanliga häckfåglar, men en och annan raritet fastnar också, till exempel den flodsångare med ruvfläck som vi fångade 2004. Ännu mer speciellt var nog ändå när vi i fjol fick uppleva en något större fågel i näten, nämligen en fullvuxen rördrom – se FiU nr 3-2009! Det behövs alltid nya märkare och assistenter till märkplatsen – hör av dig till mig.

Slutligen ska nämnas att Föreningen Vendelsjön arbetar med att vidmakthålla sjöns vattenstånd. Mätningar som Torsten och Bernt Thorssell gjort visar att under de torra åren 2006-2007 underskred medelvattenståndet under vegetationsperioden de nivåer som anges i vattendomen för sjön med upp till 24 cm. Det är väldigt mycket för en sjö med medeldjup 1,1 meter. Länsstyrelsen har inspekterat dammen och vallen vid utloppet av sjön och konstaterat att problemen dels

hänger samman med att markerna söder om sjön sjunkit, vilket är en naturlig process, men också att den vall som löper mellan fågeltornen vid södra Vendelsjön har genombrott på flera ställen. Det sistnämnda har många fågelskådare förstås också noterat då man försökt vandra mellan tornen. Att vattnet rinner ut på fel ställen gör att sjön töms snabbare än normalt och föreningen kommer därför att söka särskilda medel för att förbättra vallen. Det gagnar då både sjöns vattenstånd, vandringsleden mellan fågeltornen och markägarnas skötsel av området med betesdjur.

Ja, det händer mycket kring Vendelsjön – men framförallt ligger den där och bjuder på sina fågelskådespel i sin variationsrika natur. Allt från skäggdoppingarnas vårdanser till grönsångarnas svirrande i lövträdens kronor. Från dvärgmåsarnas karakteristiska kacklanden till skägmesarnas tjinganden i vassen. Från en fika i vårsolen vid Varggropen till korvgrillning till orrbubbel i skogarna öster om sjön. **Välkommen ut – du blir aldrig lottlös vid Vendelsjön.**

Anders Arnell

Ordförande i Föreningen Vendelsjön
arafagel@yahoo.se alt 018-33 90 47

PS Du som besöker Vendelsjön regelbundet – varför inte gå med i Föreningen Vendelsjön? För 200 kr per hushåll och år är du då med aktivt och stöttar arbetet med vård, skötsel och tillgänglighet till en av Upplands bästa fågellokaler. Vi vill ha fler fågelintresserade bland våra medlemmar! Pg 94 66 40 -0. DS

PPS Sommargården Uddnäs en bit upp längs Vendelsjön, välkänd för alla återkommande besökare, kommer att bjudas ut till försäljning under våren. Gården har samlingslokaler, badplats, en stuga för uthyrning, lekanordningar med mera. Missionskyrkan som drivit Uddnäs sedan 1947 har fattat beslut om försäljning eftersom man inte längre mäktar med att sköta om gården samtidigt som aktiviteter och uthyrning minskat. Ett tips för den som vill starta vandrarhem eller någon annan spännande verksamhet vid Vendelsjön kanske – ring eller maila gärna mig för mer information. **DS**